

A most befejeződő tanévben új színfolttal gazdagodott az egyházzene-tanszék tevékenysége az Evangélikus Teológián. Jó hangi adottsággal és kottaolvasó tapasztalattal rendelkező férfi hallgatókból megalakult a „Liturgikus éneklés” szeminárium. Neve hirdeti a közös műhelymunka súlypontját. Az énekanyagot javarészt a protestáns graduálokból merítik. Az együttes szervesen bekapcsolódott a teológia istentiszteleti és zenei életébe. A második félév kiemelkedő alkalma volt a résztvevők számára egy látogatás a pest megyei Acsán. A most következő írás ennek az alkalomnak a tanulságait tartalmazza.

Rendhagyó beszámoló egy falusi evangélikus gyülekezet istentiszteleti-zenei életéről

Az Evangélikus Teológián működő „Liturgikus éneklés” szeminárium tagjaival bőjt harmadik vasárnapján az acsai evangélikus gyülekezetben szervesen bekapcsolódhattunk abban az énekes liturgikus rendbe, mely jól mutatja egyházunk örökségét és gazdagságát a liturgiában.

A magyarországi evangélikus egyházban ma az énekes verses istentiszteleti rend van általánosan elterjedve. Ebben a liturgia egyes tételei gyanánt egy-egy korálvers hangzik. Csak egy-két helyről tudunk az országban, ahol az ősi hagyományok szerint – a gyülekezet koráléneklése mellett – a liturgikus éneklést is gyakorolják. Acsán hosszú évek kitaró lelkesi munkájának eredményeként éledt újjá ez a liturgia.

„Amikor idekerültem, itt is a mindenütt elterjedt énekes verses rendet használta a gyülekezet. Tudtam, hogy szlovák nyelvű gyülekezet lévén az énekes liturgiának nagy hagyománya élt itt. Ezt próbáltam újraéleszteni. Egy ilyen tradicionális gyülekezetben az ember hamarabb érhet el kézzelfogható eredményeket” – nyilatkozta *Mekis Ádám*, a gyülekezet lelkesze.

Kíváncsiak voltunk, milyen módszerrel lehetett ezt a hívekkel újra megszeretni, milyen nehézségek merültek fel.

„Hogy is történt? Egy objektív és egy szubjektív szempont vezérelt kezdetben: egyfelől az az ismeret, hogy a lutheri reformáció nem törölte el, hanem tovább ápolta az istentisztelet liturgiáját, zenéjét annak teljes gazdagságában, s hogy azt határainkon túl – különböző formában bár – általában gyakorolják az evangélikusok. Ehhez társult a liturgikus éneklés személyes szeretete, de legalább annyira fontos volt, hogy a gyülekezet számára egy már gyakorolt és szeretett hagyományra lehetett visszautalni. Az evangélikus énekeskönyv 14-es számú liturgiáját kezdtem el énekelni. Az első néhány alkalommal még végig egyedül énekeltem. Fokozatosan próbáltam rávezetni a gyülekezetet, hogy hozzákapcsolódjon az énekléshez. Néhány hónap elteltével már az egész gyülekezet énekel. Az idősek könnyebben álltak rá erre a formára, hiszen régi hagyomány, régi emlékek idéződtek föl ezáltal. A jövő azonban a fiatalok, nem elég a meglévő gyülekezetben a tradíciót tartani, hanem a legfiatalabb nemzedékeket is rá kell vezetni arra az értékre, amely nem tőlük van. Ennek lehetőségét a hittanórákban találtam meg. Mivel nyolc éven keresztül heti két órában találkozom minden gyerekkel, ez évi 70, nyolc év alatt 560 hittanórát jelent. Ennyi időben játszva megoldható a 250 dallam és a néhány liturgia megtanulása, ráadásul ez az énektanulás a hittanóra legnépszerűbb és legmaradandóbb része. Ehhez járul a konfirmációhoz kapcsolódó kétéves kötelező templombajlás, ami elmélyíti az énekek ismeretét. Ilyen előzmények után minden fiatal »otthon érzi magát« az istentiszteleten, legyen annak bármilyen ősi liturgikus az alapja.”

A beszélgetésből az is kiderül, milyen segítséget jelentett az énekkar is: „Az énekkar szerepe nemcsak az önálló »produkciónak«, hanem a gyülekezeti ének erősítése, lendületessé tétele minden istentiszteleten. Az énekkari próbákon nagy súlyt fektetünk a gyülekezeti ének pontos ritmusára és helyes tempójára.”

Miközben a híres acsai vendégszeretetet élveztük, megpróbáltuk közösen végiggondolni, milyen rétegek olvadtak egységgé ezen az istentiszteleten. Évszázadok bizonyágtételét közvetítette ez az alkalom a zoltárok korától napjainkig, az első keresztyén évszázadok liturgikus énekgyománnyától az állandó részek mai szerzőjéig – az ordinárium-tételeket Szokolay Sándor dallamaira énekli a gyülekezet az utóbbi két évben. S közben megszólalt a nagy evangélikus énekköltők kora – a Gerhardt Pál által írt egyik legszebb és legnehezebb Jézus-éneket (A Bárány hordja csendesen) a gyülekezet ugyanolyan biztonsággal énekelte, mint a legkönnyebbeket –, és a magyarországi reformáció öröksége a graduálokból, a szeminárium tagjai által énekelt responzóriumban és kancióban.

Ez az istentisztelet mindenre nagy hatást gyakorolt. Mind a gyülekezet, mind a szeminárium tagjai átérezhették, hogyan nemesítette az ének hangjait az ige és a templom nemes atmoszférája. A XVIII. század közepén Prónay báró építtette. Az egyik legszebb templom a Galga-völgyben. A romantikus stílusú oltár a megfeszített Krisztust ábrázoló képpel böjt légkörét idézte.

Érdekes volt megfigyelni a gyülekezetben élő tradíciót is:

– Meghatározott ülésrend szerint az idősebb asszonyok és az özvegyasszonyok az oltárral szembeni padosorokban ültek. A férfiak és a fiúk a karzaton foglaltak helyet, és a konfirmációra készülő fiatalok az oltártól balra eső padokban ültek.

– A népviselet. Itt elsősorban az idősebb generációra kell gondolni. Az asszonyok sötétkék rakott szoknyában, fekete csizmában, barna bekecsben, fekete fejkendőben, az özvegyasszonyok mindemellett nagy fekete fejkendőben, berlinerben vettek részt az istentiszteleten.

Ezen a vasárnapon rá kellett döbbernünk, bizony nagy kincsre leltünk. Olyan kincsre, mely minket, evangélikusokat is gazdagíthat. Ezért reménykedünk a szeminárium tagjaival abban, hogy lesznek még magyarországi evangélikus gyülekezetek, ahol bevezetik és szívesen énekelik a liturgiát. Ezért példa előttünk az acsai gyülekezet, hogyha lelkész és gyülekezet közösen meri vállalni a tanulás fáradságát, nemcsak egymást, hanem évszázadok keresztyén-evangélikus kincseiből gazdagodhat, s így – bár gyarló emberi módon, mégis – jobban bele tud kapcsolódni a földön és a mennyben szüntelenül folyó istenimádásba.

Szmolár Attila 4. évf. teol. hallgató

* * *

„...mindnyájan egy Lélekkel itattattunk meg.”

Pünkösöd vasárnap este ökumenikus istentisztelet volt a Bécsi kapu téri templomban. A szertartásnak méltó keretet adott a vesperás rendje, melynek gerincét protestáns graduálanyag képezte. A zoltározás magyar gregorián, görög katolikus hagyomány szerint és genfi zoltárral folyt. A himnusz és az esti éneket Bach négyszólamú feldolgozásával váltakozva énekelte a gyülekezet és a kórus. Az előéneklésben és a négyszólamú tételekben a Zeneakadémia egyházzene tanszakának hallgatói működtek közre.

* * *

Bach-hét a Deák téren

Idén hetedik alkalommal záródolhattak el Johann Sebastian Bach muzsikájának rajongói a Deák téri templomba, ahol a június 3-ával kezdődő héten vezető magyar művészek tolmácsolták az „ötödik evangélista” zenében megszólaló ige-hirdetését. A Lutheránia énekkar több mint kilencvenéves Bach-tradíciójára épülő sorozat művészeti vezetője Kamp Salamon. Az orgona-, csembaló-, kamara- és kantátaestek részletes ismertetésére következő számunkban térünk vissza.